

Stichting Geschiedenis Fysiotherapie

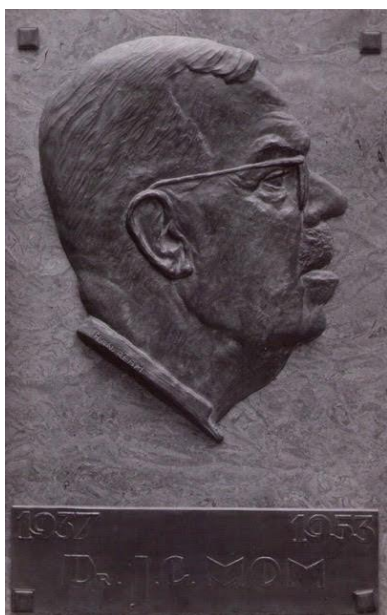
Fysiotherapie in perspectief, 50 jaar verleden - heden.

Wie was Dr. J.C. Mom, arts Fysische Therapie?

Tekst: Huub Vossen PT, MMT, Dr. Anton de Wijer.

Inleiding

De Stichting Geschiedenis Fysiotherapie (SGF) werd in mei 2018 aangenaam verrast met een donatie middels een plaquette van Dr. J.C. Mom, arts in de Fysische Therapie. De schenking werd gedaan door Dhr. Frits Rehm, zoon Dhr. Han Rehm, kunstenaar van de plaquette. Na enig speurwerk kwamen wij al snel tot de conclusie dat de schenker geen betere bestemming had kunnen bedenken dan de SGF en dat Dr. Mom wel degelijk tot het erfgoed behoort van de Fysiotherapie in Nederland¹.

Dr. J.C. Mom, erfgoed SGF, Urk.

Ontwikkeling Fysische Therapie

De eerste fysiotherapie opleidingen waren bedreven in de jaren 60 om te voldoen aan de toen gestelde eisen voor de beroepsbeoefenaren, zoals nu het HBO curriculum. Massage therapie en heilgymnastiek behoorde aanvankelijk tot het MBO echter door de Fysische Therapie kwam het tot een upgrade tot de titel

'Fysiotherapeut' en werd de opleiding een HBO opleiding. Echter waar moesten de opleiders indertijd de kennis en wetenschappelijke onderbouwing vandaan halen van de Fysische Therapie? Er werd al snel naar Duitsland gekeken omdat daar de revalidatie in een stroomversnelling bleek en Fysische Therapie door artsen werd beoefend. Zo ververscheen het boek van Dr. Herbert Edel, Fysische Therapie, vertaald uit het Duits, in 1981 op de opleidingen.² In Nederland was dat deel van de geneeskunde onbekend, dachten we tot sinds kort. Dat we een arts en expert in de natuurgeneeswijze in ons midden hadden, Dr. Mom genaamd, die op systematische wijze de Fysische Therapie beschreven had was ons gedurende lange tijd ontgaan.³⁻⁷

Onderbouwing bron

In de inleiding van het boek 'Fysische Therapie, Natuurgeneeswijze' (1926), geschreven door de arts Dr. J.C. Mom, kunnen we het volgende lezen:

De Fysische Therapie of Natuurgeneeskunde is dat onderdeel der Geneeskunde, dat zich bezighoudt met de toepassing der middelen, die ons in de natuurkrachten en natuurlijke factoren van onze dampkring worden geboden om ziekten te genezen, hun voortschrijding te beletten en hun ontstaan te voorkomen.

Dan volgt de indeling:

1. Thermotherapie
2. Hydrotherapie
3. Elektrotherapie
4. Lichttherapie
5. Luchttherapie
6. Massage
7. Bewegingstherapie

Boek Physische Therapie Dr. Mom

Beschouwing.

Wie dit rijtje therapie leest zou denken aan een reguliere opleiding Fysiotherapie en zou zeker geen link leggen naar een klassieke arts-natuurgenezer. Eigenlijk hebben we hier te maken (Dr. Mom) met een fysiotherapeut 'avant la lettre' die geen fysiotherapie studeerde maar geneeskunde aan de universiteit en een artsexamen had behaald. In de literatuur wordt dr. Mom zelfs beschreven als de Dorpsdokter en is in de geneeskunde opgenomen in de rubriek "Ontwikkelingen in de geneeskunde tussen 1870 en 1940".⁷

Natuurgeneeswijze

Als we uit dit rijtje de elektrotherapie beschouwen zien we de raakvlakken met de natuurgeneeswijzen waar Dr. Mom ook mee geassocieerd wordt.

Electrotherapie: Het Tefra-Apparaat is een hoogfrequent elektriseerapparaat uit het begin van de twintigste eeuw, dat claimt te helpen tegen een groot aantal aandoeningen

Referenties

1. Mom JC. Natuurgeneeswijze. Physische Therapie. La Riviere & Voorhoeve, 87 iLL. p.1-366, 1926.
2. Mom JC. The after-treatment of fractures of the leg and lesions of the joints. Acta Physiother Rheumatol Belg. 1952 Nov-Dec;7(6):346-53

zoals arteriosclerose, astma, oogziekten, blaasproblemen, galklachten en hartproblemen. Daarmee is de opsomming niet compleet. Er wordt een aantal hulpstukken bijgeleverd om de betreffende organen te stimuleren. Een voorbeeld: een glazen kam, waardoor de hoofdhuid in geval van haaruitval elektrisch geprikkeld kan worden, waardoor de haargroei gestimuleerd wordt. Werkt op 110 en 220 volt. Hiermee zien we de verbinding met de natuurgeneeswijze die de alternatieve kant van de geneeskunde liet zien echter wel beoefend door artsen.

Wat kunnen we ervan leren?

Het is allereerst merkwaardig dat fysiotherapeuten alleen bekend waren met Dr. Edel en later het handboek van de Physische Therapie van 'van Zutphen et al', en niet bekend waren met de grondlegger-arts Dr. Mom uit eigen land die een handboek had geschreven en getracht had de Fysische Therapie wetenschappelijk te onderbouwen.^{1,8}

Eerder hebben we aandacht besteed hoe we als beroepsgroep zijn uitgegleden op een van de onderdelen van de Fysische Therapie en zijn we als fysiotherapeuten misschien te veel "op de loop" gegaan met medische instrumentaria zoals hoog frequente medische apparatuur zonder op te trekken met de oorspronkelijke beoefenaren van deze therapievorm. Laten we ons meer bewust zijn van de grondleggers van ons vakgebied, zoals Dr. Metzger, Dr. Mom etc. en ons met het opleiden tot fysiotherapeut bij de leest houden: "medische vakken doceren door artsen of competente fysiotherapie-docenten. Uitwisseling tussen de domeinen en of vakgebieden blijft immers van belang. Samen staan we sterk!

3. Mom JC. Periarthritis humeroscapularis . Mom JC. Geneeskd Gids. 1952 Oct 16;30(21):457-61.
4. Mom JC. Ultrasonic waves and their medical use. Ned Tijdschr Geneeskd. 1950 Jul 1;94(26):1827-33.
5. Mom JC. Trends in therapeutic baths. Tijdschr Voor Ziekenverpl. 1949 Sep 15;2(18):440-4.
6. Edel H. Electrotherapie en Electrodiagnostiek. Nederlands Boek, 209 pagina's, Tijdstroom, Lochem, 1981
7. De Dorpsdokter. Ontwikkelingen in de Geneeskunde tussen 1970-1940. Bron: <https://dorpsdokter.wordpress.com/13-natuurgeneeskunde-en-physische-therapie/>
8. Zutphen van HCF et al. Nederlands leerboek der fysische therapie in engere zin. Springer media B.V. 2001.

Recensies Boek Dr. JC Mom 1926

Practisch Wetenschappelijke Uiteenzetting der Methodes der Natuurgeneeswijze, door Dr. J. C. Mom.

Het is geen geringe verdienste van dit boek, dat "net zich zoo voorzichtig uitspreekt, tegen overdrijving waarschuwt en den arts niet overbodig wil maken".